

Helsingborgs kommun

barn.utbildningsnamnd@helsingborg.se

Rektor Ulf Sandgren

ulf.sandgren@helsingborg.se

Beslut för gymnasieskola

efter riktad tillsyn av arbetet mot kränkande
behandling i Filbornaskolan

i Helsingborgs kommun

Riktad tillsyn av idrottsgymnasiers arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen genomför riktad tillsyn av idrottsgymnasiers arbete mot kränkande behandling under hösten 2015. I den riktade tillsynen granskas om gymnasiala idrottsutbildningar är utformade så att eleverna tillförsäkras en skolmiljö fri från kränkningar. Bland annat tillsynas skolenheternas målinriktade och åtgärdande arbete mot kränkningar.

Elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och vara fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en miljö där de känner sig trygga och inte blir utsatta av andra elever eller av personal. Denna miljö är inte begränsad till enbart lektionssalar, utan gäller även övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum etc. Det kan också avse miljöer utanför skolan men som har ett nära samband med skolans verksamhet, exempelvis elevboende eller träningslokaler. Rektor ska tillsammans med elever och personal bedriva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Utifrån en analys av nuläget ska verksamhetens utvecklingsbehov identifieras och med grund i denna analys ska nödvändiga förbättringsåtgärder vidtas. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas och vid fall av kränkningar ska åtgärder vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Tillsyn i Filbornaskolan

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn av Filbornaskolan. Skolenheten besöktes den 14 oktober 2015. Inför besöket fick elever och personal anonymt besvara en enkät. Skolinspektionen har också tagit del av en verksamhetsredogörelse samt dokumentation från skolenheten. Vid besöket genomfördes intervjuer med rektorn och representanter för personal och elever på idrottsutbildningen.

Helhetsbedömning

På Filbornaskolan arbetar skolläda, personal och elever för att förebygga kränkande behandling av elever. Det förekommer ingen nollning på skolenheten utan skolan arbetar på många sätt för att skapa god sammanhållning mellan eleverna på skolan. De elever som bor på elevhemmet trivs bra och känner sig trygga där. Dock förekommer det att elever bråkar och det är också vanligt med verbala kränkningar på framförallt idrottslektionerna. Det finns elever som upplever att de utsätts för kränkande behandling i samband med

2015-12-22

3 (8)

Dnr 40-2015:5802

idrottsutövningen. Detta är särskilt allvarligt i och med att eleverna står i beroendeställning till lärarna.

Det är angeläget att skolenheten fortsätter att agera för förtroendefulla relationer mellan elever och vuxna så att eleverna känner sig trygga i sin idrottsutövning.

Kompetensutveckling och diskussioner behövs för att öka medvetenheten och kunskapen om kränkande behandling och vad som är tillåtet inom ramen för skolans värdegrund. Men också för att ifrågasätta starka traditioner och synliggöra skillnader mellan skola och idrottskultur.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Helsingborgs kommun att **senast den 18 mars 2016** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte uppfyller författningskraven avseende:

- Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap 5 § skollagen).
- Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet (5 kap. 3 § skollagen).
- Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Intensifiera värdegrundsarbetet och i det spegla de skillnader som kan finnas mellan skola och idrottskultur.
- Säkerställa att var och en som verkar inom utbildningen har kunskap om och förmåga att aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

2015-12-22

4 (8)

Dnr 40-2015:5802

- Rektorn, lärare och övrig personal vidtar de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet.
- Vidta ytterligare åtgärder som, på kort och på lång sikt, behövs för att så långt som möjligt undanröja risker för att elever utsätts för kränkande behandling.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Vidare ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. I skollagen anges tvingande bestämmelser för huvudmannens ansvar avseende åtgärder mot kränkande behandling. I förarbetena till lagen anges att det i skolan ska råda en nolltolerans mot kränkningar (se prop. 2005/06:38 sid. 68).

Kränkande behandling är handlingar som kränker elevers värdighet. Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Av elevintervjuer framkommer att det finns tränare som favoriserar vissa elever. Det handlar om hur tränaren riktar sig till eleverna vid kommunikation med dem, tränaren pratar med vissa elever och inte med andra. Under en träning med tävlingsinslag får förlorarna göra övningar som kan upplevas som kränkande. Eleverna nämner till exempel handlingar i form av upphopp och armhävningar. Vinnarna å sin sida kan få en belöning i form av inköp i cafeterian. Initiativet till dessa handlingar kommer från tränarna. Ibland händer det att elever bråkar men enligt eleverna är det inte på allvar. Av elevintervjuerna framgår också att det är vanligt med verbala kränkningar och att det handlar om elever som säger fula saker till varandra. Lärarna reagerar oftast inte på lektionerna när detta sker. På vissa lektioner förekommer det också att alla elever i klassen skrattar åt elever som råkar svara fel. Läraren reagerar inte och säger inte till. För övrigt menar eleverna att lärarna inte märker när det sker kränkningar eftersom det sker mer i det fördolda och de som håller på med detta gör det när ingen annan ser eller hör. I en personalintervju framkommer att det kan vara en högre toleransnivå för kränkningar i ett omklädningsrum. Personalen vill emellertid inte kalla detta

2015-12-22

5 (8)

Dnr 40-2015:5802

för kränkningar men bekräftar att konflikter förekommer. I rektorsintervjun framkommer att det väldigt sällan förekommer kränkningar på skolan. Skulle det upptäckas tar lärarna tag i detta direkt. Språkbruket kan ibland vara en källa till oro men oftast går det inte längre säger rektor.

Skolinspektionen bedömer att det på skolenheten förekommer handlingar som skulle kunna utgöra kränkande behandling eller utgöra en risk för att kränkande behandling uppstår. Skolinspektionens utredning har visat att det inom skolenheten skapats symboliska handlingar som till exempel innebär att elever som misslyckats i något moment förväntas utföra någon handling eller uppgift eller bli utsatt för någon handling. Det kan handla om att elever måste utföra armhävningar eller att det förekommer ett hårt språkbruk och att det är vanligt med verbala kränkningar. Skolinspektionen menar att detta tyder på ett ojämnt förhållande mellan elever och mellan personal och elever.

Skolinspektionen konstaterar att eleverna befinner sig i en miljö där det ibland kan vara svårt att säga ifrån. Alla handlingar som kan utgöra en risk för att kränkande behandling uppstår måste tas på allvar och förebyggas oavsett om eleverna uttrycker att det är på skoj. En konflikt eller ett bråk elever emellan, kan ge intryck av att vara på lika villkor mellan de inblandade, men i verkligheten innebära att någon blir mer utsatt än övriga och därmed kränkt i sin värdighet.

Det är enligt Skolinspektionen särskilt viktigt att huvudmannen uppmärksammar och agerar om något som är accepterat och förekommande inom ramen för idrottskulturen också förekommer på skolenheten och som bryter mot skolans och samhällets värdegrund. Vidare vill Skolinspektionen framhålla följande. I skolans skyldighet att förhindra och utreda kränkningar ligger en skyldighet för personalen att vara uppmärksam på den jargong och de beteendemönster som råder mellan eleverna och se till att miljön på skolenheten inte inbjuder till kränkande behandling.

Skolinspektionens bedömning är därför att huvudmannen ska genomföra ytterligare åtgärder för att främja elevernas trygghet och förebygga risken för att kränkande behandling uppstår.

Motivering till föreläggande som ingripande

Mot bakgrund av att Helsingborgs kommun inte uppfyller författningarnas krav avseende utbildningsverksamheten finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen /-erna.

Uppföljning

Huvudmannen ska till Skolinspektionen skriftligen redovisa faktiskt vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristen /-erna. Huvudmannen ska även redovisa i vilken grad den anser att insatta åtgärder har fått avsedd effekt.

Redogörelserna skickas per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund eller via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för tillsynen i de handlingar som sänds in.

För att Skolinspektionen ska kunna bedöma att vidtagna åtgärder är tillräckliga och därmed bedöma att en brist är avhjälp behövs redovisningen innehålla:

- De **konkreta åtgärder** som huvudmannen har vidtagit. Detta innefattar vad som har gjorts, hur det har gjorts, vem eller vilka som varit ansvariga för åtgärderna samt vilka personer och grupper som involverats i arbetet.
- En **beskrivning av resultatet** av huvudmannens genomförda åtgärder utifrån den uppföljning som huvudmannen genomfört.
- En **beskrivning av hur huvudmannen har följt upp** och försäkrat sig om att åtgärderna resulterat i att bristerna avhjälp, samt vem (person/funktion) som är ansvarig för att detta har gjorts.

Om en påtalad brist inte fullt ut är avhjälp ska huvudmannens redovisning innehålla en **beskrivning av pågående och eventuellt planerade åtgärder**, samt en beskrivning av hur huvudmannen planerar att följa upp och försäkra sig om att åtgärderna resulterar i att bristerna avhjälp. Redovisningen ska också innehålla en tidsplan för arbetet.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Mikael Lundos
Föredragande/Utredare

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Filbornaskolan.

Allmänt om riktad tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av skolor eller verksamheter. En riktad tillsyn kan inriktas mot ett speciellt område eller en specifik sakfråga inom Skolinspektionens tillsynsområde. I vissa fall kan en riktad tillsyn också göras på grund av att Skolinspektionen har fått indikationer om att en viss skola, verksamhet eller huvudman har brister inom ett eller flera områden.

Urvalet av skolenheter beror på vad den riktade tillsynen inriktar sig på. Ibland väljs ett mindre antal skolor/verksamheter ut men ibland granskas alla som verkar inom området eller berörs av en specifik sakfråga.

Varje riktad tillsyn utformas utifrån det område som granskas och syftet med tillsynen. Granskningen kan göras till exempel i form av dokumentstudier, besök och intervjuer med rektorer, lärare, elever och andra berörda.

Efter tillsynen fattar Skolinspektionen ett beslut för varje skola, verksamhet eller huvudman som har granskats. Besluten riktas till den ansvarige huvudmannen. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmannen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet. Om tillsynen visar på brister ställer Skolinspektionen krav på åtgärder i beslutet. Om tillsynen avser ett speciellt område eller en specifik sakfråga och flera verksamheter ingår i tillsynen sammanställs resultaten av den riktade tillsynen i en övergripande rapport.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se.

Fakta om Filbornaskolan.

Filbornaskolan är beläget i Helsingborgs kommun och har ca. 680 elever. På Filbornaskolan finns gymnasieskola med sex nationella program och introduktionsprogram samt gymnasiesärskola. Detta beslut omfattar skolenhetens gymnasieutbildning för elever som går ett nationellt program inom ramen för riksidrottsgymnasium (RIG) golf och nationell idrottsutbildning (NIU) brottning, simning och innebandy. Övriga utbildningar ingår inte i denna riktade tillsyn.

Huvudman för enheten är Helsingborgs kommun. Utbildningen leds av en rektor som också har programansvar för handels- och administrationsprogrammet. Det finns fyra biträdande rektor som förutom att sköta administrativa uppgifter har programansvar enl. följande Biträdande rektor 1 naturvetenskapliga programmet och idrottsgymnasiefrågor, Biträdande rektor 2 samhällsvetenskapliga programmet, ekonomiprogrammet och barn- och fritidsprogrammet, Biträdande rektor 3 industritekniska programmet och introduktionsprogrammen och Biträdande rektor 4 gymnasiesärskolan.

Elevhemmet leds av Bitr. rektor 1.

På elevhemmet bor 26 elever. Samtliga är idrottselever. För idrottselever som bor i skolans elevhem finns två boendeföreståndare med uppgift att vid behov finnas till hands för eleverna i kontakter med exempelvis lärare, tränare, elevhälsan och hyresvärd. Boendeföreståndarna arbetar tillsammans 35 procent av tjänst med idrottselever vid elevhemmet.

Specialidrottslärarna på nämnda inriktningar är med undantag för en lärare inte behöriga lärare.